

DOCUMENTS

L'INVENTARI DELS BÉNS DE GABRIEL CERDÀ: ASPECTES DE LA VIDA QUOTIDIANA EN UNA POSSESSIÓ DE SANTA MARGALIDA (1491)

Maria Barceló Crespí / Albert Cassanyes Roig

Universitat de les Illes Balears / Universitat de Lleida

Resum: El canonge Gabriel Cerdà va acumular un gran patrimoni durant la segona meitat del segle XV. Quan va morir, el notari Gabriel Abellar elaborà l'inventari dels béns que tenia en una possessió a Santa Margalida. A través d'aquest document és possible conèixer el contingut de les cases i, per tant, com es desenvolupava la vida quotidiana dels seus residents.

Paraules clau: Gabriel Cerdà, inventari, Mallorca, possessió, Santa Margalida.

Abstract: The canon Gabriel Cerdà accumulated a large patrimony during the second mid-fifteenth century. After his death, the public notary Gabriel Abellar wrote the inventory of the goods he had in one of his *possessions*, Majorcan country houses, in Santa Margalida. Through this source it is possible to know the content of the houses and, therefore, how the daily life of their residents was.

Key words: Gabriel Cerdà, inventory, Mallorca, *possession* (manor house), Santa Margalida.

Rebut el 14 de març. Acceptat el 27 de desembre de 2017.

L'elaboració del present article ha comptat amb el suport de la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, i s'emmarca en el projecte "Expressivitat, sentiment i emoció (segles XII-XV)" (HAR2016-75028-P).

També s'emmarca en el projecte I+D "La casa medieval. Materiales para su estudio en Mallorca", HAR2016-77032-P (MINECO/AEI/FEDER, UE)

Abreviatures: ACL = Arxiu Capitular de Lleida, ACM = Arxiu Capitular de Mallorca, ARM = Arxiu del Regne de Mallorca, BSAL = *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*.

L'estudi de la vida quotidiana és una tendència historiogràfica que viu un període d'auge en l'actualitat. Apareix vinculat a la microhistòria i la història de les mentalitats, tendències totes aquestes desenvolupades a partir dels anys vuitanta, i s'allunya dels grans esdeveniments i dels insignes personatges per cercar de conèixer les actituds i els costums assumits per les societats i per les persones individuals i anònimes. La historiografia mallorquina també s'ha fet ressò de l'estudi de la vida quotidiana, amb diverses i variades aportacions.¹

La història de la vida quotidiana es nodreix de diverses fonts que hi aporten dades. No hi ha cap dubte de l'important rol que, en aquest sentit, juguen disciplines com l'arqueologia o la iconografia. Això no obstant, la principal font d'informació és de procedència arxivística. Resulten d'especial interès els protocols notariais² i, més concretament, els inventaris en aquests continguts.³ Els inventaris són una relació, més o menys exhaustiva, dels béns immobles i mobles d'una entitat, i comprenen des dels edificis i les propietats rústiques fins als estris casolans, els esclaus o els censos que rebia, incloent-hi, així mateix, els objectes més curiosos i, de vegades, més insignificants. A més, els inventaris no es limiten a enumerar els objectes, sinó que, molt sovint, els qualifiquen amb adjectius que n'expliciten el material, l'estat de conservació o altres característiques que ajuden a identificar-los. La majoria dels inventaris que es realitzaven eren *post mortem*, això és, escripturats després de la defunció del titular, amb l'objectiu de calibrar correctament l'herència. De fet, els inventaris permeten observar amb claredat la diferenciació social existent, puix el que hi havia en una casa o en una heretat reflectia aquell estatus socioeconòmic que ocupava el propietari. Bona part dels individus no realitzava un inventari simplement perquè no posseïa res.

A partir de l'anàlisi de les dades aportades pels inventaris, és possible apreciar com eren les cases i els objectes que s'hi guardaven.⁴ Però, més enllà de la relació de noms, s'hi entreveu també la manera com la gent menjava, vestia o treballava; al cap i a la fi, la manera de viure. A més, molts dels objectes ressenyats als inventaris han subsistit fins a mitjans del segle XX, és a dir fins a la mecanització i electrificació del camp i al profund canvi social experimentat a Mallorca en passar d'una societat tradicional de base agrària a una societat bolcada al món turístic. La subsistència d'una manera de viure amb un cert sentit de la continuïtat és palesa en formes, usos i noms. En definitiva, conèixer com es vivia fa cinc-

1 MOLL BLANES, I. (coord.): *La vida quotidiana dins la perspectiva històrica*, Palma, 1985 i SIMON I TARRÉS, A. (dir.): *Tendències de la historiografia catalana*, València, 2009. La bibliografia en l'àmbit medieval, evidentment, és molt ampla, i aquest no és el lloc adient per presentar-la de forma extensa. Tot i això, destacar, per al cas de Mallorca, BARCELÓ CRESPI, M.: *Elements materials de la vida quotidiana a la Mallorca baixmedieval (Part Forana)*, Palma, 1994; SASTRE MOLL, J.: *Alguns aspectes de la vida quotidiana a la ciutat de Mallorca: època medieval*, Palma, 1997; BARCELÓ CRESPI, M.: "Murada i vida quotidiana", *Estudis Baleàrics*, 70-71, 2002, p. 7-16; BARCELÓ CRESPI, M.; ROSSELLÓ BORDOY, G.: *La ciudad de Mallorca. La vida cotidiana en una ciudad mediterránea medieval*, Palma, 2006.

2 Un exemple d'aquesta utilització és RIERA MELIS, A.: "Documentació notarial i història de l'alimentació", *Estudis d'Història Agrària*, 13, 2000, p. 17-44.

3 La utilitat dels inventaris per aproximar-se a la història de la vida quotidiana queda acreditada per les nombroses publicacions de Maria Barceló en aquest àmbit. Es poden citar, a tall d'exemple, els recents treballs BARCELÓ CRESPI, M.: "Luxe interior domèstic a la Mallorca dels segles XIV-XV", a BROUQUET, S.; GARCÍA MARSILLA, J.V. (ed.): *Mercados de lujo, mercados del arte. El gusto de las élites mediterráneas en los siglos XIV y XV*, València, 2015; BARCELÓ CRESPI, M.; COLL FONT, M.C.: "Inventari de l'alqueria de Jaume Masroig (1491)", *BSAL*, 71, 2015, pp. 261-271; BARCELÓ CRESPI, M.: "Inventari del casat del rafal dels Porcs (1510)", *Santanyí: llengua, terres i gents*, Santanyí, 2017, p. 89-107.

4 BARCELÓ CRESPI, M.; ROSSELLÓ BORDOY, G.: *La casa gòtica a la ciutat de Mallorca*, Palma, 2009.

cents anys és apropar-se no sols a la vida dels avantpassats, sinó també a un patrimoni cultural col·lectiu que, al llarg dels anys, ha conformat part de la nostra identitat.

En el present article s'ofereix la transcripció de l'inventari⁵ d'un personatge bastant conegut de la societat mallorquina de la segona meitat del segle XV, el canonge Gabriel Cerdà. Aquest formava part d'una de les famílies de l'elit pagesa més riques de Santa Margalida. La família Cerdà, originària de la mateixa vila, havia anat acumulant un gran patrimoni que, al seu torn, li permeté protagonitzar un ràpid ascens social.⁶ A partir de l'inventari realitzat després de la mort de Gabriel Cerdà, és possible conèixer els béns immobles i mobles que conformaven l'abundant patrimoni del canonge i, per altra banda, aprofundir en el coneixement de la vida quotidiana en una possessió de la Part Forana de Mallorca.

El propietari: el canonge Gabriel Cerdà

Abans de res, és necessari oferir una sèrie de pinzellades sobre la biografia del canonge Gabriel Cerdà, un personatge relativament ben conegut gràcies a alguns treballs que s'han anat publicant durant els darrers anys.⁷

Gabriel Cerdà va néixer, segurament, a Santa Margalida. La seva ascendència concreta és encara desconeguda,⁸ però sí que era parent –segons les fonts, nebot–⁹ del cardenal Antoni Cerdà, que fou canonge de la Seu de Mallorca i bisbe de Lleida, entre moltes altres prebendes.¹⁰ No debades, Gabriel Cerdà va promocionar dins l'Església gràcies a la influència del seu oncle: el 1449 va ser nomenat canonge a Lleida i, poc després, ocupà els càrrecs de succentor i prepòsit de la mateixa catedral. Així mateix, des del 15 d'agost de 1450, també ostentà una canongia a la Seu de Mallorca. A més, a partir del 1453,¹¹

5 Voldríem agrair a Antoni Mas i Forners la deferència d'haver-nos donat a conèixer aquest inventari, que va utilitzar –tot i que no transcriure– per a l'elaboració de la seva tesi. Vegeu MAS I FORNERS, A.: *Colonització, feudalisme, canvi social i paisatgístic a Mallorca (segles XIII-XVI). Una aproximació a partir de l'estudi de l'antic terme de Santa Margalida*, Palma, 2017 (tesi doctoral), p. 50, 284 i 435-439. Així mateix, també va ser usat per BARCELÓ CRESPI, M.: "Aspectes de la vida quotidiana a Santa Margalida (segle XV)", *Primeres Jornades d'Estudis Locals de Santa Margalida (18-22 de desembre de 2002)*, en premsa.

6 MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers: l'extracció social i el patrimoni del cardenal Antoni Cerdà i del canonge Gabriel Cerdà (segles XV-XVI)", a BARCELÓ CRESPI, M. (coord.): *Al tombant de l'edat mitjana. Tradició medieval i cultura humanística*, Palma, 2000, p. 437-450; MAS I FORNERS, A.: *Colonització, feudalisme, canvi social...*, p. 387-444.

7 MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers...", p. 438-439; BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: *Clergues i-huistrats. Un cercle humanista a l'entorn de la Seu de Mallorca (1450-1550)*, Palma, 2013, p. 20-22; CASSANYES ROIG, A.: "De Mallorca a Nàpoles, Lleida y Roma: los viajes del canónigo Gabriel Cerdà (1450-1491)", *Historia. Instituciones. Documentos*, 43, 2016, p. 99-114.

8 Podria ser fill d'Esteve Cerdà, germà del cardenal Antoni Cerdà, segons MARCH QUES, J.F.; ROSSELLÓ VAQUER, R.: *Història de Santa Margalida. Volum primer. De la Prehistòria al segle XVI*, Santa Margalida, 1981, p. 185. Antoni Mas està reconstruint la genealogia de la família Cerdà en el marc de la seva tesi doctoral, titulada *Colonització, feudalisme, canvi social i paisatgístic a Mallorca (segles XIII-XVIII). Una aproximació a partir de l'estudi de l'antic terme de Santa Margalida*.

9 ACL, AC_0050, f. 11v.

10 Una aproximació biogràfica al cardenal Antoni Cerdà, tot i que amb errades, a BOVER DE ROSSELLÓ, J.M.: *Memoria biogràfica de los mallorquines que se han distinguido en la antigua y moderna literatura*, Palma, 1838, p. 70-72. Albert Cassanyes Roig estudia el cardenal Antoni Cerdà en el marc de la seva tesi doctoral.

11 Gabriel Cerdà ja apareix com a sacrista el 1450 en el *Llibre de Possessoris* de la Seu de Mallorca, tot i que es tracta d'una errada. ACM, 15576, f. 4r.

se'l documenta com a sacrista, una de les principals dignitats catedralícies de la diòcesi mallorquina. Tampoc no s'ha d'oblidar la seva tasca com a vicari general del bisbe Roderic de Borja (1489-1492).

Una de les eines claus per promocionar en la jerarquia eclesiàstica baixmedieval va ser la seva formació. Gabriel Cerdà va obtenir el grau de doctor en Cànon, segurament a l'Estudi General de Lleida, on figura com a estudiant.¹² Tot i això, cal indicar que Cerdà ja era canonge quan se li va col·locar el grau, de manera que és probable que aprofités el seu nomenament en la prebenda lleidatana per traslladar-se en aquesta ciutat i cursar estudis universitaris en l'àmbit jurídic, una disciplina en què l'Estudi General de Lleida tingué gran prestigi des dels seus orígens.¹³

També és molt important l'aspecte econòmic en la vida de Gabriel Cerdà. Com ja va estudiar Antoni Mas en una aportació anteriorment citada, el canonge Cerdà va ser l'executor d'una molt ben planificada estratègia matrimonial i econòmica de caràcter familiar encaminada a la promoció social del llinatge dels Cerdà. A aquest efecte, Gabriel Cerdà destinaria bona part dels ingressos que percebia de les seves nombroses prebendes –i, possiblement, també de les del cardenal Cerdà– a l'adquisició de patrimoni immobiliari i a la facilitació del matrimoni dels seus familiars. Aquesta política va culminar amb l'assoliment de la condició de cavaller d'Antoni Salvador Cerdà, nebot-nét i hereu del canonge.¹⁴

No es coneix la data exacta en què va morir Gabriel Cerdà, tot i que no hi ha cap dubte que va ser cap a finals de 1491. De fet, el canonge va atorgar testament davant el notari Gabriel Abellar el divendres 10 de setembre de 1490.¹⁵ El mes de desembre de 1491 ja era mort, perquè el 2 de desembre es va procedir a inventariar els béns de la casa que tenia a la parròquia de Santa Eulàlia de la ciutat de Mallorca, i que constituïa la seva residència habitual.¹⁶ Per altra banda, la notícia del seu òbit ja havia estat comunicada al Capítol catedralici de Lleida el 4 de desembre, perquè, en aquesta data, comencen a presentar-se els documents pontificis dels aspirants a la canongia vacant.¹⁷

Els béns: l'inventari de Gabriel Cerdà

El 28 de desembre de 1492,¹⁸ el notari Gabriel Abellar va procedir a realitzar un inventari

12 Concretament, se'l troba en el procés incoat per la revolta dels estudiants que protestaren contra la detenció de Jaume Mas. LLADONOSA I PUJOL, J.: *L'Estudi General de Lleida del 1430 al 1524*, Barcelona, 1970, p. 99.

13 GORT RIERA, R.: *L'Estudi General de Lleida al segle XIV*, Lleida, 2016, p. 81-83.

14 MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers...", p. 439-444.

15 ACM, Confraria de Sant Pere i Sant Bernat, *Libre de Albarans extraordinaris y de Clàusules Testamentaries*, ff. 19r-20r. Fons no catalogat, consultat amb autorització del president del Capítol catedral de Mallorca el 13 de gener de 2017.

16 La ubicació d'aquesta casa, situada "en lo front del carrer dit vulgarment de misser Armadans", seria fàcilment determinable, ja que els confrontants són clars: "lo carrer públic per lo qual se va a la via de la Quartera venint de la iglesia de Sant Francesc, un altre carrer o via pública per la qual [...] prop dit carrer la via del forn vulgarment dit d'en Candaler" i diversos corrals i habitatges. La casa estava integrada per diferents espais: menjador, "cambra del racó del manjador", "cambra del dit menjador que bada sobre l'alberg d'en Perot Espanyol", sala, "cambra gran que treu finestres al carrer pel que es va al carrer d'en Candeler", rebost, despensa, cuina, "altre rebost" i entrada. ARM, Audiència, Plets I, C núm. 1, 144r-147v.

17 ACL, AC_0055, ff. 105r-106v.

18 Aquesta és la data que apareix al document, tot i que seria més lògic que l'inventari hagués estat redactat el

dels béns mobles i immobles que Gabriel Cerdà tenia a la parròquia de Santa Margalida de Muro. La redacció d'aquest inventari fou a petició d'Antoni Salvador Cerdà, nebot i hereu del canonge. Es tracta d'un inventari excepcional, tant pel que fa al continent –la casa– com al contingut –els béns–, una mostra evident de l'extraordinari patrimoni acumulat pel canonge.¹⁹

El protagonisme de l'inventari recau sobre els béns que es trobaren en les cases d'una gran possessió ubicada a la parròquia de Santa Margalida. Aquella havia pertangut a Pere Fornari –pel que es coneixia com a “marina d'en Fornari”– i havia format part de l'antiga baronia del comte d'Empúries,²⁰ si bé, en el moment d'elaboració de l'inventari, es trobava sota el domini dels cavallers Ramon de Sant Martí i Joan de Sant Joan. No era l'únic bé immoble que Gabriel Cerdà posseïa en el terme, sinó que el canonge era també propietari d'altres béns de naturalesa urbana i rústica. Aquests darrers es destinaven, sobretot, a la pràctica de la ramaderia.²¹

Com es pot apreciar en el document que s'adjunta com a annex, el casat constava d'una vintena d'estances, la major part de les quals estava profusament moblada.²² Una de les més importants era la sala, que presentava taules, cadires, un tinell i arribancs, que guardaven, sobretot, tovallols i llençols. Cal destacar-hi la presència d'un “ventay redó de ploma de pagó”, així com el fet que, dins d'una caixa d'un arribanc que en tenia dues, hi hagués pa, ja que els aliments no solen aparèixer en els inventaris. Per altra banda, dins l'altra caixa del mateix arribanc, hi havia nou parells d'escudelles, obra de Màlica, dos plats i un gresol, també de Màlica, i diverses olles de terra.²³ Tot plegat permet valorar l'ampla capacitat tant de la caixa com del moble sencer.

El casat comptava amb diverses cambres. Una primera, denominada “la cambra entrant per la cambra”, disposava d'un llit amb dos arribancs, un al capçal i l'altre als peus, a més d'altre mobiliari. És possible que aquesta habitació fos el dormitori del canonge Gabriel Cerdà quan visitava la possessió. Això es pot deduir a partir de la indumentària litúrgica que s'hi conservava: “un camís ab son gorniment de domàs blau, stola, maniple, sinyell ab son àmit, una casulla de domàs blau ab llista de carmesí ab títols de Jesús”, a més d’“un coffre llaunat de ferro dins lo qual havia una cuyrassa de cuyro de altar, un imatje de fust de la Passió, un coxí de tananell per tenir lo missal” o “un càlcer de argent ab sa patena

1491, poc després de la mort de Gabriel Cerdà. De fet, és probable que es tracti d'una errada de transcripció, ja que la còpia de l'inventari que es conserva a l'Arxiu del Regne de Mallorca data del segle XVII.

19 La diversitat en els continguts dels inventaris és explicable per la diferent posició socioeconòmica del seu propietari, així com per la importància de la possessió com a espai agrari. BARCELÓ CRESPI, M.; FERRÀ MARTORELL, R.; SERVERA SITJAR, B.: *Les possessions de Porreres. Estudi històric*, Porreres, 1997, p. 43. Sobre les formes i funcions dels diferents espais de la casa i dels diversos objectes que s'hi poden trobar, vegeu BARCELÓ CRESPI, M.: *Elements materials...*

20 PÉREZ I PASTOR, P.: “El repartiment feudal de Mallorca: la porció del comte d'Empúries (1230-1235)”, *BSAL*, 70, 2014, p. 51-73.

21 Per a les possessions rurals de Gabriel Cerdà, vegeu MAS I FORNERS, A.: “De pagesos a cavallers...”, p. 440-444 i, sobretot, MAS I FORNERS, A.: *Colonització, feudalisme, canvi social...*, p. 50 i 431-433.

22 Compareu aquest inventari amb el de l'alqueria de Jaume Masroig, també de 1491. BARCELÓ CRESPI, M.; COLL FONT, M.C.: “Inventari de l'alqueria...”, p. 263-271.

23 Sobre l'obra de Màlica, vegeu BARCELÓ CRESPI, M.; ROSSELLÓ BORDOY, G.: *Terrissa. Dades documentals per a l'estudi de la ceràmica mallorquina del segle XV*, Barcelona, 1996.

de argent". De menor entitat era la recambra que hi devia haver al costat, atenant que era utilitzada per a guardar-hi diverses eines destinades a les feines del camp.

Molt més destacada era la "cambra ha hont jeya la senyora", que tenia una recambra adjunta. El document no permet conèixer la identitat de la dona que donava nom a l'habitació. En el seu testament, però, el canonge autoritzava a Catalina, vídua del seu nebot Antoni, a "*manere et stare in Alquaria mea*", on tenia una cambra i una recambra,²⁴ de manera que, segurament, aquesta dona sigui la dita Catalina. En tot cas, els béns que contenia l'estança denotaven la posició social de la família. La cambra de la senyora era bastant fornida de mobles, amb un llit principal i un altre de repòs, i nombrosos escambells, cadires, caixes, cofres i arquivancs. L'objecte central, sense cap dubte, era el llit amb dos arquivancs, sobre el qual hi havia "quatre matalaffos, dos de llana, un de palla, un travasser de fluxell, una flassada cardada bona, una vànava usada, dos llenzols de bri oldans de quatre teles". També és possible que, sobre aquest llit, hi hagués d'anar "un pavalló nou ab son capell e pom deurat". Pel que fa als arquivancs, la majoria servia per guardar-hi robes i teles, algunes de les quals procedien de l'estranger. Això no obstant, un dels arquivancs conservava alguns dels objectes de valor de la casa, com poguessin ser "un pitxer de argent nou, tres copes de argent ab peus, un saler de argent a modo de magrana, tres tasses planes de argent, vuyt culleres de argent, sinch plats de argent, tres scudelles de argent tot vell e rumput, diversos torcaboques, tres empolles de aygua murta". Aquest fet no és estrany, ja que, a causa del seu caràcter íntim i privat, les cambres de les possessions solien ser custòdies dels béns més preuats dels seus posseïdors.²⁵ Finalment, és necessari destacar dos objectes que es trobaven en aquesta cambra. En primer lloc, "un cortinatje de sinch pessas de obra de pinzell ab la stòria de Troya", això és un tapís pintat amb una escena –malauradament, no especificada– de la mítica guerra, el que ja demostra una certa introducció del gust classicista i renaixentista en la possessió de Gabriel Cerdà.²⁶ En segon lloc, un objecte curiós, però no per això menys pràctic: "una caxa que servia per llatrines ab sa servidora de terra", similar al "caxó dins lo qual ha una servidora de terra" inventariat en la primera cambra. Per altra banda, en la recambra adjunta, s'acaramullaven objectes diversos, entre els quals més llits, alguns alambins, estormies de palma o "una caldera gran de coure vi molt bella".

Una tercera cambra era aquella "on jaya en Terragó". De la mateixa manera que en el cas de la senyora, el document no aporta més dades sobre la identitat d'aquest individu, que deu ser el mateix Guillem Tarragó a qui el canonge llegà un tros de terra denominat "la sort Llarga" i que figura també com a testimoni de l'inventari. Aquest personatge ha estat identificat com al majoral de la possessió.²⁷ En el testament, en canvi, la sort de

²⁴ ACM, Confraria de Sant Pere i Sant Bernat, *Libre de Albarans...*, f. 19r.

²⁵ BARCELÓ CRESPI, M.; FERRÀ MARTORELL, R.; SERVERA SITJAR, B.: *Les possessions de Porreres...*, p. 44.

²⁶ Un gust, per altra banda, que també estava present en altres àmbits de Mallorca. BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'Edat Mitjana*, Palma, 2000, p. 132-136; BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G. "Pervivencia de la tradición clásica a través de la iconografía y la onomástica en Mallorca durante la época del Humanismo", a MAESTRE MAESTRE, J.M.; CHARLO BREA, L.; PASCUAL BAREA, J. (coord.): *Humanismo y pervivencia del mundo clásico. Homenaje al profesor Antonio Fontán*, III, Alcanyís-Madrid, 2002, p. 1557-1569.

²⁷ MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers...", p. 442.

terra és deixada a Guillem Torroja, nebot del canonge.²⁸ Si, com sembla, es tracta de la mateixa persona, sobta la seva escassa essència, ja que l'inventari només relaciona, en la seva cambra, un llit, un arribanc buit i moltes ferramentes. També de poca entitat era la cambra de davall l'escala, que sols contenia un llit i nombrosos ormejos propis de tasques agràries. El casat es completava amb una estança que “volia fer studi” –si bé la seva funció estava, més aviat, vinculada a la producció llanera– i dues cambres més, una de les quals estava excavada dins la roca. Aquestes habitacions acumulaven objectes de naturalesa molt diversa, entre els quals cal destacar “un drap de pinzell”, que, a causa de l'escarida descripció, no devia tenir massa interès.

Un altre àmbit era el de l'alimentació. Així doncs, el casat tenia un menjador “del pati”. Aquest contenia dues taules, però no s'hi esmenta la presència de cap cadira. Tot i això, és possible que els àpats es duguessin a terme, ordinàriament, dins la mateixa cuina, ja que l'inventari hi menciona la presència de “dos banchs llarchs dolents” i d’una taula redona vella e molt sotil”. Per altra banda, a la cuina hi havia també nombrosos estris –olles, paelles, graelles, calderes, etc.– destinats a la preparació dels aliments. Així mateix, cal destacar-hi dos cossis plantats per a rentar-hi la roba, una pràctica ben testimoniada en moltes cases de l'Edat Mitjana: de fet, les tasques de neteja compartien, molt sovint, els seus espais amb el fet de cuinejar.²⁹ El casat comptava també amb la “despença de la cova”, una habitació excavada que contenia tots els estris necessaris per pastar.³⁰ Per la seva banda, tant el celler –potser en desús, atenent que molts dels objectes eren vells o dolents–³¹ com el celleret incloïen tots els atuells propis de la vaixel·la del vi. Malgrat això, cal remarcar que el celleret també custodiava eines per a tasques agràries, al mateix temps que tres sitges plenes de blat i de xeixa.

La possessió comptava amb un molí, suficientment avituallat amb tots els arreus necessaris. També hi havia una “sala de la qual se fa botiga de blat”, que venia a ser un magatzem d'objectes i estris relacionats amb la producció i gestió del cereal. Per exemple, s'hi guardaven “una mitja quartera de mesurar, una barcella” i “un almut de mesurar”, això és tres instruments que permetien quantificar el pes i el volum del gra.³² També contenia unes cent quarteres de blat, però també dues bótes amb quatre quarteres de faves i un sac de guixes. El casat tenia encara dues botigues més. En una d'aquestes –la que estava ubicada “vora la porta a l'entrant a mà squerra”– hi destacaven els utensilis necessaris per formatjar.³³ Pel que fa a l'altra, tenia un contingut tan divers que evidenciava l'exercici de les funcions de magatzem.

La possessió es completava amb una torre amb dues cambres, que es destinaven a dormitoris, d'acord amb els béns mobles que s'hi relacionaren. Cal destacar que, en un

28 ACM, Confraria de Sant Pere i Sant Bernat, *Libre de Albarans...*, f. 19v.

29 BARCELÓ CRESPI, M.; FERRÀ MARTORELL, R.; SERVERA SITJAR, B.: *Les possessions de Porreres...*, p. 46.

30 No apareix cap cambra anomenada pastador, com sí que es localitza en altres llocs. BARCELÓ CRESPI, M.; FERRÀ MARTORELL, R.; SERVERA SITJAR, B.: *Les possessions de Porreres...*, p. 47.

31 Tot i que l'ús de cellers com a magatzems d'estrís en desús és ben documentat. BARCELÓ CRESPI, M.; FERRÀ MARTORELL, R.; SERVERA SITJAR, B.: *Les possessions de Porreres...*, p. 47.

32 SEVILLANO COLOM, F.: “Pesas y medidas en Mallorca desde el siglo XIII al siglo XIX”, *Mayurqa*, 12, 1974, p. 75.

33 VINYOLES I VIDAL, T.M.: “Notes sobre el formatge a Mallorca”, *BSAL*, 47, 1991, p. 75-88.

dels arquibancs que hi havia davant d'un dels llits, s'hi trobà "un drap de pinzell ab diverses figures de una galana e un galant ab les armes de Serdà".³⁴ Així mateix, l'escut d'armes dels Cerdà també era representat en dos cobribancs o bancals de tela de ras, i també ja havia aparegut en "un palís de domàs carmesi" que s'havia trobat a la possible cambra del canonge, i en dos tapaportes de l'habitació de la senyora. Aquesta assídua representació del blasó del Cerdà no ha de sorprendre, puix es tractava d'una pràctica molt habitual en les famílies que aspiraven a l'ennobliment i emulaven el comportament de cavallers i donzells.³⁵

Com és habitual en els inventaris, els esclaus es refereixen sempre al final del document, després dels béns mobles. No s'ha d'oblidar que les persones sotmeses a esclavitud eren ben presents en la societat mallorquina. De fet, es venien en el mercat per un preu elevat, que oscil·lava depenent de l'edat, el sexe i les condicions de salut del subjugat. La major part dels esclaus que hi havia a Mallorca eren russos, tàrtars, turcs, negres o barbarescs, si bé també hi abundaven els que havien nascut a l'illa o els bords.³⁶ El canonge comptava amb un total de sis esclaus: tres captius –dos moros (anomenats Pere i Alí) i un negre (de nom Jordi)–, dues esclaves –una blanca (de nom Alena) i l'altra negra (anomenada Locia)– i una bordeta d'uns vuit anys (de nom Antònia). Sembla que la residència habitual d'aquests esclaus seria el celleret, ja que aquesta estança contenia "unes fermes per los catius".

Tots aquests béns es completaven amb la percepció de nombrosos censos anuals, que li eren pagats en espècie. Alguns d'aquests eren percebuts amb motiu d'arrendaments, establiments o concessions a companyies de l'explotació de les possessions, de les quals el canonge en detenia el domini directe. De fet, sembla que Gabriel Cerdà només administrava directament la marina d'en Fornari.³⁷ Tampoc no es poden menystenir els fruits i rèdits als quals Gabriel Cerdà havia tingut dret en virtut del seu càrrec eclesiàstic, tot i que aquests no es relacionen perquè no eren patrimonials, de manera que no podien ser llegats.

Conclusions

L'inventari de Gabriel Cerdà és una fotografia dels béns immobles i mobles que posseïa en el moment de la seva mort. A partir d'aquesta relació, és possible evidenciar l'elevada posició social que la família Cerdà va aconseguir durant la segona meitat del segle XV. Una posició, per altra banda, que anava vinculada, així mateix, a la seva capacitat econòmica, perquè Gabriel Cerdà era el major terratinent de la parròquia de Santa Margalida, ja que posseïa unes 3.765 hectàrees, el que representa prop del 30% de la superfície total del terme.³⁸ No hi ha cap dubte, per tant, que Gabriel Cerdà tenia accés a una gran quantitat de cereal, i que aquesta circumstància era ben coneguda per la societat mallorquina. De fet, ja el 1455, quan Cerdà estava tot just començant la seva carrera eclesiàstica, els jurats de Mallorca li escrigueren per

34 El blasó de Cerdà era en camper d'atzur, un cérvol de plata en pal, segons BOVER DE ROSSELLÓ, J.M.: *Nobiliaris mallorquín*, Palma, 1850, p. 107.

35 MONTANER ALONSO, P.: "El patrimoni heràldic mallorquí: la seva protecció i el seu estudi", a ROSSELLÓ BORDOY, G. (coord.): *El nostre patrimoni cultural: el patrimoni menor*, Palma, 1999, p. 186.

36 Sobre l'esclavitud a la Mallorca del segle XV, vegeu VAQUER BENNÀSSAR, O.: *L'esclavitud a Mallorca. 1448-1500*, Palma, 1999; i MAS I FORNERS, A.: *Esclaus i catalans. Esclavitud i segregació a Mallorca durant els segles XIV i XV*, Palma, 2005.

37 MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers...", p. 443.

38 MAS I FORNERS, A.: "De pagesos a cavallers...", p. 442.

demanar-li que, a causa de la congoixa provocada per la fretura de forment, “com a fill que sou de la terra, vos hic plàcie socórrer e tremetre dels blats que vós haveu aquí”.³⁹

L'elevada posició de la família Cerdà es fa evident davant alguns objectes que no eren corrents a la Mallorca medieval o que hi serien molt cars. Alguns exemples poden ser el “cubertor de grana forrat de marts” que es trobà en una de les cambres de la torre, que, a més, comptava “ab un llenzol ab que lo dit cubertor stà embolicat”, evidentment, amb l'objectiu d'evitar-ne el deteriorament. Per altra banda, alguns dels béns de la possessió de Gabriel Cerdà no havien estat produïts a Mallorca. Ja s'han destacat les peces de ceràmica d'obra de Màlica, que indiquen una procedència del Llevant ibèric. També es pot remarcar la presència de draps i teles de Flandes, o d’“un axeló vermell vell”, que indicaria un origen geogràfic francès. Així mateix, cal destacar alguns productes d'origen italià. En primer lloc, “una caixa de taula de Vanècia” que contenia, entre altres béns, “una altre Vanàcia vella”; és a dir, objectes que procedien de la Sereníssima República. En segon lloc, cal recalcar l'origen sicilià d'alguns béns trobats a la cambra de la senyora, com puguin ser “un caxó de obre de Sicília de tèrcia”, “una tavayola llarga per tota la taula ab nou randes de obra siciliana”, o “dos coxins grans fets de randa siciliana de seda”, el que demostra l'alta consideració en què es tenia la randa elaborada a Sicília. La presència d'aquests béns procedents d'altres territoris no ha de conduir a pensar, necessàriament, en què fossin adquirits al llarg dels nombrosos viatges del canonge, sinó que s'ha de recordar que Mallorca era, encara al segle XV, un important centre comercial que s'havia especialitzat en el mercat de redistribució.⁴⁰ Flandes, Venècia i Sicília constituïen, precisament, alguns els seus vincles comercials més consolidats.

També cal destacar alguns objectes que demostren el gust classicista i renaixentista de Gabriel Cerdà. Les idees humanistes i renaixentistes arribaren a Mallorca a través dels mallorquins que es dirigien a Itàlia, bàsicament a les universitats italianes⁴¹ o a la cort d'Alfons el Magnànim establerta a Nàpols. En aquests centres, els mallorquins s'imbuïen dels nous corrents, que, després, portaven amb ells en el seu retorn.⁴² Gabriel Cerdà no va ser-ne una excepció i, malgrat ser canonge a Mallorca i Lleida, viatjà en certes ocasions a Itàlia, i, de forma més concreta, se'l té documentat a Nàpols i a Roma el 1451 i el 1458, respectivament.⁴³ No es pot negar que, en el curs d'aquests viatges, s'imbuïu dels nous gustos artístics italians, o que els conegués amb anterioritat gràcies al seu oncle, que residia de forma permanent a Roma.

39 ARM, AH 679, f. 29v.

40 FERRER MALLOL, M.T.: “El comerç català a la Baixa Edat Mitjana”, *Catalan Historical Review*, 5, 2012, p. 161.

41 RAMIS BARCELÓ, R.: “*Peregrinatio academica*: legistas y canonistas de la Corona de Aragón en las universidades italianas durante el Renacimiento”, *Miscellanea Historico-iridica*, 13, 2014, p. 35-66.

42 Aquesta qüestió ha estat amplament estudiada per Maria Barceló i Gabriel Ensenyat en diverses publicacions. Les més representatives són BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: *Els nous horitzons...*; BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: “Mallorquins a la cort del Magnànim i a la Itàlia renaixentista: la seva influència cultural al regne de Mallorca”, a AGOSTINO, G.; BUFFARDI, G. (ed.): *La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo: i modelli politico-istituzionali, la circolazione degli uomini, delle idee, delle merci, gli influssi sulla società e sul costume*, II, Nàpols, 2000, p. 1293-1310; BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: *Clergues il·lustrats...* També són pertinents els treballs de les XVIII Jornades d'Estudis Històrics Locals, recopilats a BARCELÓ CRESPI, M. (coord.): *Al tombant de l'edat mitjana. Tradició medieval i cultura humanística*, Palma, 2000.

43 CASSANYES ROIG, A.: “De Mallorca a Nápoles...”, p. 105 i 108-109.

Això porta a ressaltar l'absència de llibres a la casa o, almenys, la seva no relació en l'inventari. Sols es mencionen "moltes scriptures e cartes", segurament de caràcter notarial, conservades, sobretot, a la cambra que podria haver estat del canonge Cerdà, el que demostra el valor que aquests papers tenien. Malauradament, el document no aporta dades concretes sobre el contingut de les escriptures, de manera que no és possible determinar sobre quin tema tractaven.

En definitiva, l'inventari dels béns d'una de les possessions de Gabriel Cerdà permet constatar l'alt nivell socioeconòmic al qual arribà un llinatge d'origens pagesos. Es tracta d'un recompte elaborat ja després de la mort del canonge, una vegada assolits bona part dels seus objectius familiars gràcies a una estratègia acuradament planificada. El document permet endinsar-se dins el casat i observar amb precisió els diferents objectes que s'hi contenien, en una mescla tant d'instrumental agrari com de productes de luxe o d'importació. És, en definitiva, un quadre que ofereix una visió de la vida quotidiana en una rica possessió mallorquina a les portes de la Modernitat.

Annex

ARM, Audiència, Plets I, C núm. 1, 147v-155r.

1492, desembre, 28. Muro. Inventari dels béns de Gabriel Cerdà, canonge de la Seu, a la vila i terme de Santa Margalida.

Die XXVIII decembris anno a Nativitate Domini MCCCCLXXXII.

Inventarium bonorum mobilium vel immobilium ac semoventium hereditatis venerabilis Gabrielis Serdani canonici Maioricarum quondam de bonis qua sunt in parrochia Santa Margarita de Muro factum factum (sic) per honorabilem Salvatorem Serdani nepotem et heredem suum quod quidem inventarium de dictis bonis est quod sequitur:

Primo magna possessio que olim fuit den Fornari situatam intus parrochiam Santa Margarite de Muro in portione baronie olim nobilis domini comitis Empuriarum nunc vero dominorum Raymundi de Santo Martino et Joannis de Santo Joanne militum sub quorum dominio tenetur prout in chartis inde factis continetur et cum onere diversorum [...] et intus hospitium dicta possessionis bona mobilia que sequuntur:

Et primo dins la casa o **sala** de aquella vuyt cadires plagadisses bones entre grans e poques.

Item dos taules llargues ab llurs petjes.

Item una stora gran de spart bona.

Item una taula plagadissa.

Item una altre taula de llonch de una cana e mitja plagadissa.

Item un tinell bo.

Item una gerra de aram dins lo dit tinell.

Item dins lo dit tinell vidre ço és brocals, empolles.

Item una gran conca.

Item un artibanch llarch de tres caxes dins la una de les quals caxes havia dotze gots, sis brocals, una llàntia ab sa cadena e corda.

Item un ventay redó de ploma de pago.

Item vuyt llensols nous de tres teles de cànyem prim.

Item vint-y-sinch canes de bri nou dix la sennora féu per un pavelló.

Item altre artibanch de tres caxes dins lo qual havia lo qui.s segueix:

Primo tres llensols de bri de quatre teles usats.

Item un llansol de stopa bo de quatre teles.

Item sinch tovalles de pastor entre llistades y sens llistar bones.

Item sis tovalles llargues de companya de bri e stopa entre noves e

usades.

Item unes tovalles de tinell usades scacades.

Item dues teles de llansol.

Item un altre artibanch de dues caxes: la una caxa havia pa, l'altre nou parells de scudelles de Màlica, dos plats de Màlica, un grasol de Màlica e diverses olles de terra.

Item un altre artibanch de dues caxes dins aquell lo que.s segueix:

Primo dos llensols de stopa usats de quatre teles.

Item set llansols oldans de bri e stopa de quatre teles.

Item dos mitgs llensols de bri de dues teles oldans.

Item dos cànyems de stopa.

Item diversos trossos de tovalles molt sotils.

Dins l'altre caxa:

Primo tres empolles e un brocal de vidre, sinch plats de Màlica.

Item altre artibanch de tres caxes a una de les quals caxes havia lo que.s segueix:

Primo una tovallola de stopa que dix la senyora era panyora.

Item vuyt llensols de tres teles de cànem de ample de sinch palms ja usats ço és dos mitgs llensols los altres nous.

Item una cadira patita plagadissa.

Item tres empolles de vidre una ab aygo nafre les altres buydes.

En l'altra caxa:

Primo quatre corretjes de ferro de finestra noves.

Item dos llibrells de terra.

Item un tayador de fust.

Item tres olles de terra obra de Barcelona, una salsera, una panadera, dues culleres de fust.

Dins l'altre caxa:

Primo nou scudelles de Màlica, tres plats de terra de Màlica, dues llànties de vidre, un cadaf

de terra, un brocal de vidre.

Item una cadira plagadissa, una entorxada a la paret.

Item una stormia de palma dolenta.

Dins la **cambrà** entrant per la cambra havia:

Primo un llit encaxat ab son artibanch devant e detràs, lo devant de dues caxes lo detràs de una caxa.

Item un matalaf de ploma usat, un travasser, una flassada cardada bona e dins les caxes o artibanch tretze massos de lli e moltes scriptures e cartes.

Item uns streps de mula de modo de campana.

Item un artibanch llarch buyt de dues caxes ab diversos trossos de drap, empolletes de medecines.

Item dos scambells de fust bons.

Item un cofre forrat ple de cartes e scriptures.

Item un caxó dins lo qual ha una servidora de terra.

Item un cofre llaunat de ferro dins lo qual havia una cuyrassa de cuyro de altar, un imatge de fust de la Passió, un coxí de tananell per tenir lo missal.

Item un càlcer de argent ab sa patena de argent.

Item un palis de domàs carmesí ab diverses broydedures d'or ab les armes de Serdà forrat de tela negra ab un perfel de tafetà.

Item dues tavalloles llistades.

Item una tavayola de seda per posar sobre les tovalles.

Item un camis ab son gorniment de domàs blau, stola, manipla, sinyell ab son àmit.

Item una casulla de domàs blau ab llista de carmesí ab títols de Jesús.

Item la ara.

Item una cadira plagadissa.

Item una stormia de palma.

Item una visarma a nodo de romaguera.

Dins la **recambre**:

Primo dues taules llargues de llonch la una de una cana e mitja l'altre de dues canes ab sos peïjes e demunt la una de les quals havia dues cuyrasses bones.

Item uns stivals de vaca usats, un coxí de llaurar nou, un basser de llautó, una llibrera verda, tres barrals de vidre cuberts de verduchs.

Item molta ferramenta, dues xades.

Item dos [...] un bo l'altre dolent, dos borrobins, nou picarols entre bons e dolents, un tallant e dues belançes de carnisser gornides.

Dins la **cambrà ha hont jeya la senyora**:

Primo un llit encaxat ab sos artibanchs devant e detràs e demunt lo dit llit quatre matalaffos, dos de llana, un de palla, un travasser de fluxell, una flassada cardada bona, una vànava usada, dos llensols de bri oldans de quatre teles.

Item un pavelló nou ab son capell e pom deurat.

Item un cortinatje de sinch pessas de obra de pinzell ab la stòria de Troya.

Item un llit de repòs ab dos matalaffos, un de palla, altre de llana ab son trevesser ab son cubertor de seda oldà.

Item sis escambells, una cadira petita.

Item una caxa que servia per llatrines ab sa servidora de terra.

Item una copa de foch bona.

Item una cadira bona plagadissa.

Item una bassina de llautó ab una llumanera de llautó, un canelobre de lleutó, una empolla, un cadaf de aram, un cadaf de terra.

Item una stormia de palma, una senalla de palma de comprar, una stora de spart vella, un matalaf dolent de llit de repòs, un artibanch per cavalcar listat.

Item tres coxins dos de cànyem vells e l'altre bo plens de tonadissos, un de cotonina ple de ploma.

Item un altre coxinet petit ple de fluxell ab sa cuberta.

En la una caixa de l'artibanch devant lo llit:

Primo unes tovalles llistades de pastera.

Item sinch llensols nous de quatre teles de bri de ample de quatre palms.

Item un llensol nou de quatre teles de tres palms.

Dins lo artibanch altre:

Primo un pitxer de argent nou.

Item tres copes de argent ab peus.

Item un saler de argent a modo de magrana.

Item tres tasses planes de argent.

Item vuyt culleretes de argent.

Item sinch plats de argent.

Item tres scudelles de argent tot vell e rumput.

Item diversos torcaboques.

Item tres empolles de aygua murta.

Item en lo artibanch al peu del llit moltes brolleries ab tres massos de lli.

Item un salamó enmig de la cambra petit de sinch branques.

Item un mig coffre de la se'nhora dins lo qual ere lo qui.s segueix:

Primo un plech de torcaboques scacats.

Item un altre plech grossets scacats.

Item dotze torcaboques obre de Flandes prims.

Item sis torcaboques de obra de Flandes grossets.

Item quatre torcaboques grossets.

Item una tavayola llarga per tota la taula ab nou randes de obra siciliana.

Item tres tavayoles ab flocadura primes.

Item dues tavayoles primes.

Item deu tavayoles per axugar mans communes primes.

Item una tavayola de filempua.

Item quatre cubertes de coxí dues primes e dues de drap de compre.

Item dues tavayoles de tinell scacades unes bones altres usades.

Item sis tovalles de taula llargues quatre scacades e dues pisanes.

Item unes tovalles de tinell de obra de Flandes bones.

Item unes altres tovalles llistades de obra de Flandes de tinell.

Item tres tovalles de tinell noves escacades.

Item dues tovalles noves llargues de obra de Flandes.

Item dues tovalles de taula llargues.

Item tres tovalles primes llargues de taula de obra de Flandes noves.

Item quatre llensols, tres de quatre teles de drap de quatre palms de ample de bri nous e

un de quatre teles de drap de tres palms de ample.

Item quatre torcaboques aldans.

Item un coxí de ploma vell.

Item set tovayoles noves menys de obrar.

Item un cofre forrat dins lo qual ha molts trossos de drap de lli.

Item un scalfador de llautó.

Item un mig cofre de la senhora ab roba sua.

Item un caxó de obre de Sicília de tèrcia dins lo qual havia una pessa de xemallot de la senhora ab diverses scriptures.

Item dos tapaportes ab les armes de Serdà.

Item sexanta set capdells de fil de stopa.

Dins la **recambra:**

Primo un llit ab artibanch devant lo llit.

Item un matalaf de palla, altre de llana ab son travesser.

Item sis stormies de palma.

Item dins lo artibanch scuyta o mell.

Item dos alambins dolents.

Item dos covos de canyes ab tretze lliures de stam filat burell.

Item un fogó ab ses carreretes de ferro.

Item sinc fexos de lli spadat entre grans e petits.

Item unes cardases velles.

Item dues paletes de enguixar.

Item un llit vell ab son artibanch de dues caxes, lo artibanch ple de li [...].

Item una gran caldera de coure vi blanch molt bella.

Item tres cuiros de bou.

En la **sala de la qual se fa botiga de blat:**

Primo una mitja quartera de mesurar, una barcella.

Item una pala.

Item dos garbells.

Item dues bótes de mena a la una de les quals ha circa quatre quarteres de faves e en l'altre circa un sach de guixes.

Item dos munts de blat en los quals ha circa cent quarteres de blat poch més o manco.

Item un almut de mesurar.

Item dins la **casa de la qual volia fer estudi:**

Primo un taulell de fust.

Item un escambell.

Item dos puats.

Item una senalla.

Item un sanch (*sic*) de llana dolent.

Item un calestó.

Dins la **cambra après:**

Primo un llit de repòs dolent ab màrfaga dolenta.

Item una cortina vermella dolenta.

Item un drap de pinzell.

Item un artibanch de dues caxes buyt.

Item una caxa ab stopa dintra.

Dins la **cambrà de la roqua**:

Primo un llit ab un artibanch, un forn e un spiador.

Dins la **cambrà de la torra**:

Primo un llit nou ab dos artibanchs entorn, una màrfaga, un matalaf dolent.

Item una caxa de taula de Vanècia ab les coses següents:

Primo una vànava gran de cotonina nova ab roses.

Item un axeló vermell vell.

Item una altre Vanàcia vella.

Item una falsada cardada vella.

Item una cortina blava a la paret.

Dins la **cambrà altra de la torra**:

Primo un llit nou ab sos artibanchs nous e demunt lo dit llit un matalaf de palla e dos llana vellets, un travasser vellet ab un cortinatje de cànem vell squinsat.

Item una caxa gran nova dins la qual havia lo qui.s segueix:

Primo un cubertor de grana forrat de marts ab un llensol ab que lo dit cubertor sta embolicat.

Item dos coxins grans fets de randa siciliana de seda.

Dins un altre gran caxa:

Primo un drap de ras vellet.

Item una cortina vermella vella.

Item una vànava gran de cotonina bona.

Dins lo artibanch devant lo llit lo que.s segueix:

Primo un drap de pinzell ab diverses figures de una galana e un galant ab les armes de Serdà.

Item un cobribanch de res (?) ab armes de Serdà.

Item un cobribanch vert.

Item una catiffa bona.

Item un altre cobribanch de ras vermell ab armes de Sardà.

Item un tapaportes de drap de ras.

Item un altre drap de ras vell.

Item tres olles cuscussoneres.

Item una vànava de bres de cotonina nova.

Item una vànava molt vella de cotonina.

Item lo artibanch de vall lo llit una vànava molt sotil.

Item un gran artibanch de dues caxes ab algunes frescaries de poca importàntia.

Item tres pavessos.

Item dues ballestes, una de ser, altre de fust dolenta.

En lo **maniador del pati**:

Primo una taula ab sos petjes vella.

Item una cana de fust.

Item un altre taula sens petjes.

Item una portadora ab ses anses de ferro e sércols de ferro.

Item una romana ab son piló.

Item una bóta de tenor de quoranta quartans vel inde.

Item una gerra de terra de vuyt dinés.

Item una caxa dins la qual havia moltes brollures (?) de meniar.

Item deu fusos.

Dins la **cuyna**:

Primo sis olles de coure entre grans e petites.

Item quatre pelles tres bonas e una sclafada.

Item unes graelles bones.

Item una [...] brossat de terra.

Item tres calderes mitjenseres.

Item dues rayes.

Item set asts de ferro entre los quals ne ha dos grans, molts grans, altres mitjensers petits.

Item dos morters de pedra un gran e un petit.

Item una prempsa de formatjar.

Item un morter de coure.

Item una cubertora de ferro.

Item uns llevadors de olla.

Item un forroy bo.

Item dos sedassos, un de serres, altre dolent que no serveix dolent.

Item sinc [mans] de morter de fust.

Item tres culleres de fust.

Item un tallador de fust.

Item tres plats e sinc scudelles de terra.

Item una llibrella de terra.

Item un morter de terra y una olla de terra.

Item dos cossis plantats.

Item sinc llumaners.

Item una llibrella de terra gran.

Item dos ferros de foch grans.

Item dos banchs llarchs dolents.

Item una taula redona vella e molt sotil.

Dins la **cambra on jaya en Terragó**:

Primo un artibanch vell buyt ab molta ferramenta.

Item una cadena, una olla de coure rompuda dues [en blanc] una gran l'altre petita.

Item una cadireta de bóta nova.

Item una llumanera dolenta.

Item un llit ab un llenzol, màrfaga e flassada.

Item dos carretells vells ab pega dintra.

Item molta ferramenta.

Item un arer.

Dins la **despença de la cova**:

Primo una pastera de fust gran.

Item un banch llarch.

Item una portadora de anzes de ferro e sércols de ferro.

Item dues fanyadores, un sadàs.

Dins la **casa del molí**:

Primo un molí ab tots sos arreus.

Dins la **cambra devall la scala**:

Primo un llit ab dos llensols de stopa.
Item dues flassades una vella l'altra aldana.
Item un cup sgavellat.
Item una serra de serrar pedra.
Item una portadora ab sércols de ferro bona.
Item una enclusa de ferrer ab ses manxes.
Item un may.
Item un parell de tenalles de ferro.
Item una pala de fust.
Item una ferrada.
Item una xapa vella.
Item dos parpals un gran e un petit.
Item dues reyades.
Item una xada ab son agut.
Item una reya vella dolenta.
Item una sella vella mular.
Item diverses ferrements velles dolentes.
Item quatre moles de molí de sanch.
Item dues pessés de rambador de pedra.

Dins lo **seller**:

Primo dos cups grans ab sos cagnissos.
Item un cubell petit.
Item una bóta gran congrenyada de tenor de vint somades.
Item una portadora.
Item un cubell dolent.
Item una bóta de mena dolenta.
Item una portadora vella.
Item un cortí vell.
Item un cubell vell.
Item quatre bótes congrenyades dues buydes e la una de les altres plena de ayguades e la altre plena de vi vey de tres fulles.

Dins lo **selleret** pus dins:

Primo sis bótes congrenyades entre les quals n.a una petita, tres plenes de [...] la petita que és buyda.
Item una mitja de ayguades e l'altra mitja de vi mig agre.
Item set carretells de tenir vi blanch ha n.i de plens quatre de vi blanch.
Item un altre carretell.
Item un ambut de vendre vi.
Item un punxor.
Item una gerra [...] ab sa cuberta.
Item quatorze tortosins bons e nous.
Item un triy.
Item una albarda cuberta de pell de moltó.
Item dues sàries de spart.
Item unes fermes per los catius.

Item unes sconelles bones.
 Item sinch arades tres de bous e dos de bèsties.
 Item sinch reyes bones.
 Item quatre jous.
 Item sinch tragues ab axangués.
 Item tres restells de aguyades.
 Item quatre coxins de llaurar e quatre collars.
 Item dos bastos mulars, un nou e altre oldà.
 Item tres arades dues de un cup e una ab scarpell.
 Item tres sitges plenes de blat e de xexa ço és cent cinquanta quarteres de xexa poch més o menys e dues plenes de forment no.s sap quantes quarteres son fins [...] tretes.
 Item una xàvaga de cànyem.

Dins la **botiga devall vora la porta a l'entrant a mà squerra:**

Item una mitja quartera.
 Item una taula llarga.
 Item cerca vint y sinch quarteres de sivada.
 Item una olla de formatjar.
 Item tres sàrries de palma e de spart ab cent fogasses.
 Item un cove dolent.

Dins l'**altra botiga:**

Primo un sércol de ferro ab gansos per peniar frasch.
 Item deu gerres de llet per tenir sagí (?) e olives buydes.
 Item dos odres buyts.
 Item dos cuyros de bou.
 Item una caxa vella.
 Item un almut vell.

Item tres catius lo un de natió de moros vell appellat Pere, l'altre Jordi negre, l'altre moro appellat Alí.
 Item dues esclaves una negra e l'altra blanca, la negra appellada Locia, e l'altra blanca appellada Alena.
 Item una bordeta de edat de vuyt o nou anys appellada Antònia.

En la dita possessió los **bestiars** següents:

Primo deu éguas grosses entre ioves e velles ab un pullí de dos anys e mig, mascle, una famella de un any e mig.
 Item un altre pollí de un any e mig.
 Item sinch nadissos del present any ço és dos mascles e tres femelles.
 Item vint e dues vaques simples de any amunt, sinch vadelles de l'any ço és dos mascles e tres famelles.
 Item dos braus un de dos anys, altre de sinch anys.
 Item sinch braus tornejats de sinch en any.
 Item deu bous grossos entre jóvens e vells.
 Item quatre bèsties mulars, dues famelles e dos mascles, un mul de sinch anys l'altre de deset o devuyt anys.
 Item una mula de edat de dotze anys vel inde e l'altre mul de vint anys vel inde.

Item un rossí negre vell.

Item una vella molt sotil (*sic*).

Item dos àsens bons de edat lo un de sis anys l'altre de set.

Item una somera negra ab una ruca de edat e un any e mig.

Item quatre-centes e set ovelles entre velles e jóvens.

Item una mula de pèl ros [...] de edat de denou anys vel inde.

Item un brau de edat de dos anys.

Tot aquest bestiar té en companyia en Pere Ciurana segons de la dita companyia appar ab carta feta en poder de Jaume Sociés notari en la qual llargament totes coses apparen.

Item una marina d'en Marí en què ha tres-centes quoranta ovelles.

Item aquí mateix a Binicalvell docentes deset cabres.

Item en dita marina d'en Marí vint e nou vaques, quatre braus de quatre anys, dos de dos anys e un de un any, quatre bous.

Item a Binicalvell nou porchs de any e mig e tretze de anys, set trutjes de any son per tot vint e nou.

En la marina d'en Marí vint y nou porchs, devuyt de un any e onze de any e mig, deu trutjes són per tot trenta e nou.

Los dits bestiar té stablerts ab les possessions desús dites en Roca ab càrrechs de diversos censos segons en lo stabliment de que fet és contengut.

Item una gran possessió de Campfullós ab la possessió de la Teulada que té stablerta en Joan Capó la qual possessió és tenguda sots feu de la dita baronia ab càrrech de diversos censos e en la qual foren trobats los béns següents:

Primo sinc-centes ovelles.

Item dos-centes sinquanta nou cabres.

Item nou vaques de any amunt.

Item tres braus de dos anys.

Item dos braus de un any.

Item dos vadells del present any.

Item onze trutjes.

Item vuyt bous arechs.

Item deu lo dit Joan Capó quoranta quarteres forment que ha de tornar al derrer any.

Item sinquanta quarteres de civada mitjenca les quaals ha tornar lo derrer any.

Item deu lo dit Joan Capó vint e sinch lliures, sis sous per ocasió de cens degut.

Item una altra possessió apellada Famanía situada en la parròchia de Santa Margarita de Muro sota alou de la dita baronia ab càrrech de diversos censos segons en cartes és contingut.

Item una altra possessió apellada la Raffalet situada en la parròchia de Santa Margarita sots alou de la dita baronia.

Item una marina apellada Cova dels pilars en la dita vila de Santa Margarita ab càrrech de diversos censos que [...].

Item una sort de terra en lo terme de les Jovades en la dita parròchia de Santa Margarita qui és sots alou de les dites jovades qui són de la iglésia de Santa Margarita sots jurisdicció de la baronia demunt dita a cert cens de forment al magnífic en Ramon Forteza, donzell.

Item una altra sort de terra en lo dit terme de Santa Margarita apellada la sort llarga sots jurisdicció de la cavalleria del dit mossèn Forteza la qual sort ha tenir an Guillem Tarragó per llexa li.n ha feta lo dit quondam mossèn Gabriel Serdà de sa vida tant solament.

Item una altra sort de terra dita de n'Alber en lo terme del Reboster tinguda sots alou dela dita cavalleria.

Item un alberch dins la vila de Santa Margarita ab un clos de terra tingut per les dites jovades qui són de la dita iglésia de Santa Margaritta lo qual té lloch en Joan Pastor e dins lo qual ha un cup de tenor de deu somades.

Item un altre alberch ab son pati e hort tingut per la cavalleria de mossèn Forteza dins la qual havia un cubet de dos congrenys dolent.

Item una altra marina apellada los Cabanels la qual és situada en lo terme de Artà la qual té en companyia en Julià Ferrer ab los bestiaris qui en aquella són segons per actes de la dita companyia és contingut.

Haec et non alia.

Testes huius rei sunt magnificus dominus Joannes de Sancto Martino miles de Maioricis et Guillelmus Terregó Sanctae Margaritae de Muro habitator et P. Ciurana dictae villae.

Domine Michael per vigor de una comissió a mi feta jo en nom e en veu vostre he rebuda la manifestatió o inventari dels béns de l'egregi mossèn Gabriel Serdà canonge e pos [en blanc] que lo qual inventari és stat fet per lo honrat en Salvador Serdà nebot e hereu seu ab enterveniment del magnífich señor mossèn Ramon de Sant Martí cavaller de Mallorca sogre seu e de la honrada dona Catherina mara sua presents los testimonis demunt dits los quals béns foren attrobats axí com en lo dit inventari és llargament e a menut continuat perque de les dites coses certificant la reverència vostra som prest al servir e ordinatió vostra de molt maiors e semblants coses. Et valetur detur in Muro die séptima mensis januarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

Del vostra a qui manar poreu semper paratus Jacobus Socius connotarius.

